

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

TILLSYN

TILLSYN AV ELEVHEM VID DAMMSDAL

HANDIKAPPOMSORG
SkolL, LSS och SoL

D.nr. 701-11418-2006
Länsstyrelsens
Välfärdsenheten
januari 2007

SAMMANFATTNING.....	3
BAKGRUND TILL TILLSYVEN	3
METOD	4
ORGANISATION	4
Elevhemmets organisation	4
MÅL.....	5
MÅLGRUPP.....	5
ELEVHEMSBOENDE	5
Inskrivning på Dammsdal	6
Hälso- och sjukvård	6
Skola	6
LOKALER.....	6
METOD /PEDAGOGIK.....	7
RUTINER OCH RIKTLINJER	8
RISKANALYSER	8
PERSONALENS KOMPETENS/FORTBILDNING/HANDLEDNING	9
BARNPERSPEKTIV.....	11
INDIVIDUELL PLAN	11
BRUKARINFLYTANDE.....	12
Fritid/aktiviteter	13
INFORMATION.....	13
DOKUMENTATION	14
REGLER	14
ÖVRIGT	15

SAMMANFATTNING

De personer som Länsstyrelsen träffade under tillsynsbesöket hade genomgående ett gott bemötande och visade respekt för de ungdomar som bodde på elevhemmen.

De källor som Länsstyrelsen haft i tillsynen har visat att det finns en god tillgång på personal i verksamheten som kunde omfördelas efter verksamhetens behov. Länsstyrelsen anser att det, ur verksamhetssynpunkt, är positivt att Dammsdal har en jämn fördelning av manlig och kvinnlig personal. Det är också positivt att personalen har en god möjlighet till fortbildning och att det även finns tillgång till handledning vid behov.

Samtlig personal som Länsstyrelsen träffat, såväl i boendet som i ledningsfunktioner, har haft god kunskap om de mål verksamheten har. Alla har även haft kunskap om TEACCH, som är den metod som används på Dammsdal.

Länsstyrelsen bedömer att det finns en god tillgång på fritidsaktiviteter för ungdomarna och att personalen har en medveten strategi för dessa. Målet är att ungdomarna skall kunna fortsätta med sin fritidsaktivitet även då de flyttat från Dammsdal.

De främsta bristerna som Länsstyrelsen har funnit i tillsynen har avsett det dokumentationssystem som verksamheten använder. Bristerna består dels i att dokumentationen är möjlig att ändra och dels att samtlig personal har tillgång till alla elevers dokumentation.

Länsstyrelsen har även funnit att det finns ett behov av utbildning kring lagstiftning, framförallt då det gäller LSS.

I samtal med föräldrar har det framkommit att de upplever att det finns brister i den information som ges från verksamheten rörande det egna barnet.

BAKGRUND TILL TILLSYNEN

Länsstyrelsen har tillsyn över de verksamheter som bedrivs enligt LSS och SoL inom länet. I tillsynen granskar länsstyrelsen särskilt kvalitet och säkerhet. Tillsynen omfattar såväl verksamhet som bedrivs i enskild regi som i kommunal regi. I Länsstyrelsens uppdrag ingår även att granska elevhemsboende vid specialskolor enligt Skollagen 15 kap 7§.

Länsstyrelsen kan inleda tillsyn både utifrån klagomål på en verksamhet och på eget initiativ. Den nu genomförda tillsynen vid Dammdals elevhemsverksamhet är en del i länsstyrelsens sedan tidigare uppgjorda tillsynsplan.

Syftet med tillsynen är att granska om kraven på kvalitet och säkerhet efterlevs i verksamheter som riktar sig till barn/ungdomar som har insatser enligt LSS och/eller SoL.

Enligt 6 § LSS skall verksamheten vara av god kvalitet. Den skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmande rätt och integritet. Brukaren skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Bestämmelsen markerar respekten för den enskildes egna önskemål och behov. Stöd skall ges och utformas i samverkan med den enskilde och, då det gäller underåriga, med vårdnadshavare.

Kvalitet skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Paragraf 6 i LSS förändrades den 1 juli 2005 efter förebild i 3 kap. 3§ SoL ang. bestämmelser om kvalitet i verksamheten. I första stycket infördes en bestämmelse om att verksamheten skall vara av god kvalitet. Avsikten är att garantera kvalitet i den verksamhet som bedrivs. Vad som utgör god kvalitet kan inte fastställas på ett entydigt objektivt sätt. Vissa faktorer har emellertid avgörande betydelse för att verksamheten enligt LSS skall kunna sägas ha god kvalitet, exempelvis att det finns en överenskommelse med de mål som gäller för verksamheten, att verksamheten uppfyller bestämmelserna i LSS att det finns personal med lämplig utbildning och erfarenhet och att det finns en väl fungerande arbetsledning och ett genomtänkt arbetssätt. För att uppnå god kvalitet i verksamheten krävs också att grundläggande rättigheter är tillgodosedda såsom rättsäkerhet, medinflytande för den enskilde och en lättillgänglig service.

METOD

I denna tillsyn har Länsstyrelsen inhämtat skriftligt material från Dammsdal i form av:

- organisationsbeskrivning
- senaste verksamhetsberättelse
- utvärdering av verksamheten
- informationsmaterial kring verksamheten
- policydokument av betydelse för kvalitet och säkerhet ex ang klagomål
- dokument/handlingsplaner/rutiner kring riskanalyser avseende, sexuella övergrepp, våld (alla typer), olyckor och brand
- kort beskrivning kring varje elevhem - både avseende storlek, innehåll och geografiskt läge.

Länsstyrelsen har genomfört intervjuer med ansvarig verksamhetschef, enhetschefer och personal på Furubo 2 och Kaplansgården. Länsstyrelsen har även haft ett kortare samtal med en brukare på ett elevhem.

Länsstyrelsen har därutöver haft kontakt med sex familjer som har eller har haft ungdomar placerade på Dammsdal samt två placerande socialtjänster.

ORGANISATION

Dammsdal är organiserat i Landstinget Sörmland och leds av en verksamhetschef som ansvarar för verksamheten i dess helhet. Därutöver finns en rektor med ansvar för skolan och fem enhetschefer som ansvarar för de tolv elevhemmen.

Elevhemmets organisation

Enhetschefernas huvudansvar är att leda och samordna verksamheten inom respektive enhet i linje med fastställda mål - både övergripande och individuellt.

Varje elevhem är bemannat dygnet runt med en personalgrupp om 5-8 personer + sovande nattpersonal. Vid behov kan vaken natt ingå.

Varje vecka, med undantag av skolloven, har man personalkonferens på elevhemmen.

MÅL

Målet för Dammsdals verksamhet är att eleverna efter avslutad skolgång ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt efter sina förutsättningar. De ska förberedas för ett fortsatt liv med ett väl anpassat och utvecklat stöd som kan hjälpa till att kompensera deras funktionshinder.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/KOMMENTARER

Samtliga personal som Länsstyrelsen träffade vid tillsynen hade kännedom om målet med verksamheten.

MÅLGRUPP

På Dammsdal bor ungdomar mellan 12 och 21 år. Ungdomarna befinner sig på mycket olika utvecklingsnivåer och flertalet har diagnos Aspergers syndrom, autismliknande tillstånd samt vissa tilläggsdiagnoser och i vissa fall lätt mental retardation. Alla har haft stora svårigheter i tidigare skolgång och/eller i sin sociala miljö. Ungdomarna kommer från olika delar av landet och har oftast varit föremål för omfattande utredningar av habiliteringen, barnpsykiatrisk klinik och/eller socialförvaltning. Man har vid utredningar kommit fram till att eleverna har behov av stöd och hjälp i en miljö där det finns människor i såväl skola som boende som förstår deras individuella behov och bakomliggande svårigheter. Får man en skolplacering på Dammsdal är den alltid förenad med ett boende inom verksamheten.

De ungdomar som bor på Dammsdal är oftast placerade i boendet med stöd av LSS. Men det förekommer även att ungdomar placeras enligt SoL. I enstaka fall kan även privatplaceringar göras på elevhemmen.

ELEVHEMSBOENDE

Dammsdal ligger i utkanten av Vingåker och i närheten av ett villaområde. I närområdet finns det även ett grönområde. In till själva centrum av Vingåker är det ca 4 km. Dammsdal har idag 12 elevhem i sin organisation. Fyra av elevhemmen är belägna inom Dammsdals skolområde, där det även finns kontor och skola. Utöver dessa fyra elevhem är åtta belägna på olika ställen i Vingåkers samhälle.

De elevhem som ligger inom Dammsdals skolområde är byggda 1968 och byggdes då för sju elever. Idag bor det högst fyra elever på varje elevhem. En ombyggnad pågår där slutmålet är att varje elev ska ha två rum och eget hygienutrymme med tvättmaskin. I varje elevhem finns ett gemensamt kök och vardagsrum samt personalutrymmen. Möjlighet finns att specialanpassa vissa utrymmen på elevhem t.ex. att avskilja en egen matplats.

Det finns TV och video på elevhemmen men det är vanligt att varje elev har egen TV och dator på sitt rum. Åsens elevhem är delvis anpassat för rörelsehinder, men för övrigt är inget av elevhemmen anpassade för ungdomar med rörelsehinder.

Sju av de elevhem som är belägna i Vingåkers samhälle är för elever som klarar en omgivning med mera krav på social kompetens. På varje elevhem bor vanligtvis fyra elever. Elevhemmen ser olika ut. Det finns både elever som har egna lägenheter och elever som endast har eget rum. Varje elev har egen nyckel till sitt rum. Det finns en standardmöblering på rummen men varje elev kan möblera personligt och efter eget behov. Flertalet har egna

hygienutrymmen men några ungdomar får dela. På vissa enheter bor det enbart pojkar och på andra både pojkar och flickor.

Eleverna får ta emot besök på sina rum men ingen får sova kvar på elevhemmet. Är det någon som behöver sova över så hänvisar personalen till en övernattningslägenhet som finns inom Dammsdals område.

Åsens gård är en särskild verksamhet inom Dammsdal. Där bor det sex elever med autism och mental retardation. Byggnaden är en gammal herrgård och består av mangårdsbyggnad med två flyglar. Verksamheten består av både skola och integrerat boende.

Utgångspunkten för var en elev ska bo är att målgruppen i stort ska ”passa ihop” på elevhemmet.

Elevhemmen på Dammsdal har tillgång till två mindre bussar samt personbilar som får bokas för behov.

Inskrivning på Dammsdal

Inskrivning på Dammsdal kan ske när som helst under året i mån av plats. Innan processen om en eventuell inskrivning påbörjas måste det finnas en undertecknad ansökan från en kommun. Eleven ska vara under 18 år vid inskrivningen. Dammsdal tar del av utredningar och annan information som rör eleven. I de flesta fall görs ett personligt besök hos eleven på hemorten. Utifrån den sammantagna informationen görs en preliminär bedömning av hans/hennes behov av resurser i skola och boende. Därefter tas en slutgiltig ställning till om eleven passar in på Dammsdal.

Innan eleven flyttar in hämtar personalen in information från föräldrar/vårdnadshavare eller annan personal som varit nära knuten till eleven tidigare. Detta görs via ett frågeformulär. Formuläret handlar om att kartlägga elevens färdigheter när det gäller t.ex. kommunikation, personlig omvårdnad, fritid, styrkor och intressen. Utifrån det anpassas miljön visuellt i vardagen. Lärare och boendepersonal samarbetar kring detta. När eleven flyttar in, finns ett färdigt visuellt system som introduceras snarast. Syftet med detta är att eleven redan från början, i så stor utsträckning som möjligt, får sin tillvaro tillrättalagd och förtydligad så att risken för misslyckande minskas och rimliga krav ställs.

Hälso- och sjukvård

För elevernas hälsovård har Dammsdal en ansvarig sjuksköterska. Denna ansvarar för eleverna hälsovård och enklare sjukvårdsinsatser. Vid behov förmedlar hon även kontakt med konsulterande läkare inom neuropsykiatri, distriktsläkare, ungdomsmottagning eller övrig sjukvård. Sjuksköterskan ansvarar även för medicindelning till dosett. Var tredje vecka kommer en specialist inom barn- och ungdomspsykiatri samt vuxenpsykiatri till Dammsdal.

Skola

Samtliga elever på Dammsdal har tillgång till skolgång.

LOKALER

Inget av de elevhem som Dammsdal bedriver sin verksamhet i är direkt byggda för den målgrupp man arbetar med idag. En del byggnader är gamla och något hus är t o m K-märkt vilket gör att en ombyggnad är omöjlig att genomföra.

Det elevhem som Länsstyrelsen besökte inne på Dammsdalsområdet hade trånga korridorer. Många rum var låsta med nyckel. Fönstren, som var av ”okrossbart” glas, var låsta nattetid.

Elevhemmet som besöktes utanför skolområdet var ett äldre, K-märkt trähus i två plan. Det fanns brandstege från andra våningen.

Verksamheten har ett samarbete med Räddningstjänsten ang. brandsäkerheten.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/KOMMENTARER

De elevhem som besöktes var mycket olika i sin utformning. Det ena hade en institutionsliknande karaktär medan det andra var mer hemlikt. Båda elevhemmen har begränsningar utifrån tillgänglighetssynpunkter. Detta begränsar möjligheten för verksamheten att ta emot ungdomar med rörelsehinder, men också för ungdomarna att ta emot besök av släkt och vänner som har rörelsehinder.

METOD /PEDAGOGIK

Dammsdals arbetssätt grundar sig på TEACCH¹ pedagogiken som är ett pedagogiskt arbetssätt anpassat till personer med autism och autismliknande tillstånd. Filosofin har utvecklats under många års arbete och forskning vid universitetet Chapel Hill, North Carolina, USA.

Grundprinciperna för arbetet på Dammsdal är god kännedom om funktionshindren/**autism**. Vetskapen om att personer med autism tänker, lär och förstår sin omvärld på ett annorlunda sätt. Arbetet både på skolan och i boendet utgår från samma pedagogiska synsätt. Personalens roll är att kompensera, ge strategier och anpassa innehåll och verksamhet efter den enskilda elevens behov. För att kompensera elevens svårigheter, arbetar Dammsdal med tydliggörande pedagogik d.v.s. med visuella hjälpmedel som besvarar frågorna:

- Var?
- När?
- Vad?
- I vilken ordning?
- Vad kommer sedan?

Målsättningen är att hjälpa eleven att fungera så självständigt som möjligt. Detta ställer stora krav på personalen, som måste ha ett bra bemötande och ett professionellt förhållningssätt. En viktig del är att se de bakomliggande orsakerna till varför konflikt uppstår. Det krävs ett prestigelöst individuellt förhållningssätt och flexibelt tänkande.

Vid tillsynsbesöket framgick att inte alla boendeenheter använde TEACCH som metod i sitt dagliga arbete.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/KOMMENTARER

Verksamheten präglas av TEACCH som metod, även om inte alla boendeenheter använder pedagogiken. Även där man inte använde TEACCH hade merparten av personalen fått utbildning i metoden.

¹ Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped CHildren

RUTINER OCH RIKTLINJER

Länsstyrelsens utgångspunkter

Om en person som omfattas av LSS allvarligt skadas i samband med verksamhet enligt LSS och skadan inte inträffar i hälso- och sjukvårdande verksamhet, skall anmälan om det inträffade göras till länsstyrelsen. Detsamma gäller om det inträffade inte orsakar allvarlig skada men det är uppenbart att risk för sådan skada har förelegat.
(SOSFS 1996:17)

Var och en som fullgör uppgift enligt LSS resp. SoL skall vaka över de personer med funktionshinder som får insatser enligt dessa lagar och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör enskild som får insatsen enligt LSS/SoL skall genast anmäla detta till den nämnd som ansvarar för verksamheten. Om inte missförhållandena avhjälpes utan dröjsmål, skall nämnden anmäla förhållandet till länsstyrelsen. (24a§ LSS, 14 kap 2§ SoL)

Vid tillsynsbesöket framkom att varken ledning, enhetschefer eller personal hade kunskap om att det föreligger en anmälningsplikt till Länsstyrelsen vid allvarlig skada/risk för allvarlig personskada som sker i samband med verksamhet enligt LSS.

Vad det gäller anmälan om missförhållanden enligt 24a § LSS har Dammsdal ett gemensamt rapporteringssystem för LSS och HSL (Lex Maria).

De personal som Länsstyrelsen har talat med har känt till att det finns en bestämmelse som heter Lex Sarah (14 kap. 2§ SoL). Däremot har man inte talat om denna anmälningsplikt på arbetsplatsen.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/KOMMENTARER

Flertalet av de ungdomar som bor på Dammsdal gör det via LSS beslut. Detta gör att boende verksamheten för dessa ungdomar är att betrakta som LSS verksamhet – och att de bestämmelser som anges i lagar, förordningar och föreskrifter avseende LSS skall tillämpas.

Det framkom vid tillsynsbesöket att kunskap saknades på alla nivåer avseende SOSFS 1996:17. Det är också oklart vilken information personalen har fått om de förändringar i LSS som genomfördes 1 juli 2005 ang. bl.a. anmälningsplikten enligt 24a§ LSS.

Då det förekommit ett flertal allvarliga personskador/risk för allvarliga personskador på ungdomar på Dammsdal är det av vikt att information ges till samtliga personal inom boendena att anmälningsskyldighet föreligger enligt SOSFS 1996:17 – utöver det som regleras angående anmälan beroende på missförhållanden.

RISKANALYSER

Länsstyrelsen har tagit del av de riktlinjer och policy som har arbetats fram i Dammsdals systematiska arbetsmiljö. Det finns policy och riktlinjer för bl.a. följande områden

- krisplan, brand och bombhot

- handlingsplan när någon blivit utsatt för hot och våld
- rapportering av avvikelser och klagomål
- förfaringssätt vid Dammsdal när en elev bedöms vara i behov av akut psykiatrisk vård
- jämställdhetsplan för Dammsdal
- handlingsprogram alkohol/droger
- skyddsron
- policys/regler för elever resp. personal
- regler och policys arbetsredskap och fordon

Rutinerna kring hur man agerar vid brand är väl kända av de personal som Länsstyrelsen talat med. Däremot saknades en kunskap om att det fanns en sammanställning av alla rutiner och riktlinjer på intranätet.

För att förebygga skador diskas knivar direkt då man använt dem och förvaras sedan i en låst låda.

Elevhemmen arbetar inte förebyggande för att undvika ex. sexuella övergrepp mellan ungdomar. Däremot har man diskuterat ex. risken för manlig personal att bli anklagad för sexuella övergrepp. I dessa situationer har man en utarbetad strategi.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/KOMMENTARER

Riktlinjer kring, framförallt personalens arbetsmiljö, fanns sammanställt i ett dokument. Däremot saknas rutiner och riktlinjer av mer förebyggande karaktär utifrån ungdomarnas situation.

PERSONALENS KOMPETENS/FORTBILDNING/HANDLEDNING

Verksamhetschef

Verksamhetschefen är utbildad lärare med vidareutbildning och många års erfarenhet av arbete med personer med autism. Hon har idag ingen handledning men uppger att hon har möjlighet att få sådan.

Enhetschef

Enhetscheferna är fem till antalet – fyra kvinnor och en man. De har varierad utbildningsbakgrund såsom lärare och sociala omsorgslinjen. En av cheferna saknar någon längre högskoleutbildning. Alla har arbetat länge inom området. Alla har gått eller går ledarskapsutbildning samt har flera olika utbildningar inom området.

Enhetscheferna har haft handledning under en lång tid som vid tillsynsbesöket var avslutad, varför man letade efter en ny handledare.

Personal på elevhem

Personalen har varierade utbildning såsom grund och påbyggnad (GPU och PPU), undersköterskor, mentalskötare men det finns även en del som inte har någon utbildning alls inom området. Dessa får då jobb för att ledningen anser att personen passar för jobbet. Alla som blir nyanställda går en tredagars introduktionsutbildning innan de börjar arbeta på elevhemmet. Många som arbetar på elevhemmen har gått TEACCH utbildning.

Det finns möjlighet till fortbildning inom arbetsområdet.

En stor del av personalen som arbetar på Dammsdal har arbetat under många år – 10-20 år och ledningen bedömer att man inte har någon större omsättning på personal. Däremot finns det alltid ett behov av vikarier. Det finns en personalpool som kan användas. Det finns även möjlighet att omfördela personal mellan de olika elevhemmen – är t.ex. all ungdomar på ett elevhem hemma hos föräldrar under en helg kan personalen där användas på andra håll i organisationen.

Vissa elevhem har handledning vid behov, men det finns inget generellt bestämt att alla ska ha handledning. Det finns en Resursenhet, som består av personer med lite mer kunskap kring handikappet och arbetsmetoden. Dessa kan stödja personalen i deras arbete med eleverna.

Dammsdal har samarbete med Divisionen TEACCH - North Carolina och erbjuder olika externa utbildningar till professionella, föräldrar och personal inom området elever med autism och Aspergers syndrom.

Ett samarbete med en handledare från Belgien pågår som vänder sig till personal från boende och skolan. Den handledningen gäller framförallt elever på en högre utvecklingsnivå.

Dammsdal har även ett samarbete med VIADIDAKT som är en vuxenutbildning i Katrineholm, Vingåker och Flen kommuner. Utbildningen är ettårig och är en nationell kurs i autism och ett pedagogiskt arbetssätt. Genomgången kurs ger kompetens för tillsvidareanställning som behandlingspersonal på Dammsdal.

Under 2006 har all personal på Dammsdal genomgått ett program som handlar om gemensam värdegrund. Det programmet avser all personal i Landstinget Sörmland.

Det har även genomförts utbildning kring hjärt- och lugnräddning, brandutbildning och halkkörning.

Personalen anger att det finns gott om utbildningsmöjligheter om man vill. På enhetschefsnivå hade utbildning i ledarskap genomförts, men man efterlyser mer utbildning kring detta. Kring själva funktionshindret finns det generöst med utbildningar, men man saknar bl.a. information om gällande lagstiftning, avtal etc.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/KOMMENTARER

Länsstyrelsens utgångspunkt är att utbildning och erfarenhet är av stor vikt utifrån kvalitetsaspekter. Då det gäller "föreståndares" – detta fall enhetschefer - kompetens har Länsstyrelsen följande som utgångspunkt: Föreståndare ska ha en adekvat högskoleutbildning, personlig lämplighet och erfarenhet av den aktuella målgruppen. Som adekvat högskoleutbildning avses en högskoleutbildning motsvarande minst 120 högskolepoäng inom adekvat utbildningsområde. Denna utbildning kan ex. vara sociala omsorgslinjen, socionom examen m.fl. Det är Länsstyrelsens bedömning att de fyra kvinnliga enhetscheferna motsvarar de krav som Länsstyrelsen har på såväl utbildning som erfarenhet.

Länsstyrelsen intryck är att Dammsdal arbetar aktivt med utbildning för personal på alla nivåer. Det finns även möjlighet att få handledning i olika former för såväl chefer som boendepersonal.

BARNPERSPEKTIV

Länsstyrelsen utgångspunkter

Vid alla åtgärder som rör barn skall barnets bästa komma i främsta rummet. Konventionsstaterna har åtagit sig att tillförsäkra barnets skydd och omvårdnad som behövs för dess välfärd. De institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård och skydd av barn skall uppfylla fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalen antal och lämplighet samt behörig tillsyn. (jmf. FN:s barnkonvention artikel 3).

Barn med fysiska eller psykiska handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhällslivet. Barnet har rätt till särskild omvårdnad. Konventionsstaterna skall uppmuntra och säkerställa att barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas/alt. Andra vårdares förhållanden. Med hänsyn till att det handikappade barnet har särskilda behov skall det bistånd som lämnas vara kostnadsfritt, då det är möjligt. De insatser som ges (inkl. skolgång, hälso- och sjukvård etc.) som barnet får skall bidra till barnets största möjliga integrering i samhället och den individuella utvecklingen. (jmf. FN:s barnkonvention artikel 23).

Kommuner och landsting ansvarar för de flesta frågor som direkt rör barn och ungdomar i Sverige. Det är därför viktigt att beslut och verksamheter inom dessa myndigheter utgår från FN:s konventioner om barnets rättigheter.

När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år. (1 kap. 2§ SoL)

I de intervjuer som länsstyrelsen gjort på Dammsdal framkommer det att man inte direkt pratar om barns bästa, men barnen finns alltid i fokus. Man har alltid ett individuellt perspektiv på varje elev. Det har inte varit något utbildning när det gäller barns bästa men i arbetet med gemensam värdegrund finns barnet alltid med. Landstinget har även arbetat fram barnpiloter som även ska finnas med i arbetet på Dammsdal.

Personalen anger att det finns möjlighet att anpassa barnets insatser efter varje enskilt barns/ungdoms behov och förutsättningar.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/KOMMENTARER

I denna tillsyn utgår Länsstyrelsen från de skrivningar som finns i FN dokument kring barns bästa. Även om Dammsdal inte har använt FN:s barnkonvention i sitt arbete, är det ändå Länsstyrelsen bedömning att man har barns bästa i fokus för sitt arbete.

INDIVIDUELL PLAN

Länsstyrelsens utgångspunkter

I samband med att insats enligt LSS beviljats kan den enskilde begära att en individuell plan med beslutande och planerande insatser upprättas i samråd med honom eller henne. I planen

skall även redovisas åtgärder som andra än kommunen eller landstinget gör. Planen skall fortlöpande och minst en gång om året omprövas. (10§ LSS)

Den individuella planen ger ett ökat inflytande och självbestämmande för brukaren. Genom att behoven synliggörs i planen underlättas planeringen av framtida insatser från kommun/landsting. Den individuella planen kan beskriva beslutade och planerade insatser. Planen bör utgå från den enskildes egna mål, intressen och önskemål. Den bör omfatta olika behov som kan tillgodoses genom insatser från flera kompetensområden. Därigenom kan den enskilde ges ett inflytande över de åtgärder som planeras och få en överblick över hur de olika insatserna skall komma ifråga.

Det finns ingen kännedom på Dammsdal om Individuell plan enligt LSS. Däremot så anser man att det målprogram som upprättas för varje individ kan ses som en individuell plan. Målprogrammet utvärderas och revideras regelbundet. Ansvarig handläggare får kontinuerligt information om elevens utveckling, detsamma gäller för föräldrar/vårdnadshavare.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/KOMMENTARER

En förutsättning för en individuell plan enligt LSS är brukarstyrning – d.v.s. att brukaren själv alt. företrädare i form av vårdnadshavare, god man etc. har en aktiv roll i såväl upprättandet som utformandet av planen. Som Länsstyrelsen uppfattat Dammsdals målprogram har det inte det konceptet, varför Länsstyrelsens bedömning är att målprogrammet inte motsvarar en individuell plan enligt LSS.

För de ungdomar som vistas på Dammsdal är det kanske framförallt i slutskedet av skolgången/boendet som individuella planer enligt LSS skulle kunna vara aktuellt, då planering görs inför det fortsatta vuxenlivet.

BRUKARINFLYTANDE

Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmande rätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges (jmf.6§ LSS)

Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

* ekonomiska och sociala trygghet

* jämlikhet i levnadsvillkor

* aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppers egna resurser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmande och integritet.

(1 kap 1§ SoL)

Verksamheten anger att de försöker behandla alla önskemål från föräldrar och ungdomar med respekt, men allt går inte att genomföra. ”*Man kan påverka inom rimliga gränser.*” Ibland är önskemålen, från framförallt föräldrar, inte förenligt med gällande lagstiftning.

Några ungdomar deltar i elevmöten tillsammans med enhetschefer ett par gånger/månaden. Ungdomarna kan även lämna in synpunkter till personalen, som tar upp dessa på personalmöten.

Alla måltider äts på elevhemmen. På helgerna kan ungdomarna delvis påverka vilken mat man skall äta.

Flertalet av de föräldrar som länsstyrelsen talat med upplever att deras påverkans möjlighet är begränsad, eftersom Dammsdal har tagit på sig ett totalansvar för ungdomarna när de bor där.

Fritid/aktiviteter

Fritiden organiseras och genomförs på varje elevhem för sig. Fritiden är individualiserad och utgår från varje elevs förmåga, lust och intresse. Målsättningen är att varje elev som slutar på Dammsdal ska ha en fritidssysselsättning som han/hon kan ägna sig åt var han/hon än bosätter sig. Förutom de möjligheter till fritidssysselsättning som finns på elevhemmen och på skolområdet finns möjlighet till fritidsaktiviteter som bjuds i Vingåker och närliggande städer. Exempel på detta kan vara bada i badhus, bowling, bio mm.

Under den fria tiden förekommer vardagliga sysslor som t.ex. städa, tvätta, laga mat, handla och övriga personliga göromål.

Det vanliga är att eleverna åker hem till föräldrar eller andra anhöriga varannan helg.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/ KOMMENTARER

Enligt 6 § LSS skall verksamheten vara av god kvalitet. Den skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmande rätt och integritet. Brukaren skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Bestämmelsen markerar respekten för den enskildes egna önskemål och behov. Stöd skall ges och utformas i samverkan med den enskilde och, då det gäller underåriga, med vårdnadshavare.

Länsstyrelsen bedömer att det område där brukarinflytandet är störst är vid val av fritidsaktiviteter.

Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att vara tydlig redan innan placering i vad man som förälder kan påverka resp. inte påverka på Dammsdal.

INFORMATION

Av de intervjuer som länsstyrelsen gjort med föräldrar/vårdnadshavare så anser en del att Dammsdal brister i informationen. Exempel på bristande information är att kurator har slutat, att ens barn plötsligt ska flytta till ett annat boende, att barnet har rymt och att information ges om detta först dagen/dagarna efter. En del anser att det är svårare att få viss information från högre chefer än från personal.

Övriga synpunkter som har framkommit från anhöriga/vårdnadshavare

- Personalen lyssnar på vad jag säger.
- Jag känner mig trygg när mitt barn är på Dammsdal.
- Mitt barn har gått framåt oerhört under de år han/hon har varit på Dammsdal.
- Jag är orolig att mitt barn plötsligt inte får vara kvar på Dammsdal, vet att det har hänt andra.

- Boendepersonalen är bättre på att lyssna och ge information än ledningen.
- Högsta ledningen förstår inte hur det är att vara förälder, föräldrar kan inte –”vi på Dammsdal vet bäst”.
- Mitt barn kan försvinna från elevhemmet och inget vet att han/hon är borta.
- Bra med fritidsaktiviteter och
- Det verkar oftast finnas tillräckligt med personal på elevhemmen.

De handläggare som länsstyrelsen haft kontakt med är nöjda med placeringarna på Dammsdal. Får rapporteringar månadsvis, regelbundna träffar på Dammsdal, handläggare och Dammsdal har gemensamt påbörjat planeringen för hur framtiden ska se ut för eleven.

DOKUMENTATION

Dammsdal har ett datasystem som bygger på att varje elevhem för dagliga anteckningar över sina elever. Man skriver ner vad som hänt under dagen, speciella händelser, vad man ätit och aktiviteter mm. Datasystemet är uppbyggt på ett sätt som gör att personal på alla elevhemmen och skola kan läsa om alla elever. Anteckningarna förs i ett Word program och det finns ingen möjlighet att låsa vad något skrivit utan vem som helst kan radera eller ändra i dokumentet. Varje elev har en pärm där personalen för anteckningar om elevens ekonomi, anhörigkontakter mm. Dessa pärmar fanns i låst utrymme.

Ca fyra gånger per år plockar man ur det skrivna och sammanför till journal som förvaras i huvudadministrationen.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING/KOMMENTARER

Sekretesslagen innehåller inte någon reglering av den inre sekretessen – d.v.s. sekretess inom en myndighet. Detta regleras dock i viss omfattning i annan lagstiftning. I detta avseende hänvisas bl.a. till bestämmelsen i 11 kap. 5§ andra stycket SoL. Med ”obehörig” menas personal som inte har med uppgifterna att göra för sitt arbete. I förarbetena sägs att bestämmelsen ska ses som ett viktigt komplement till sekretesslagens regler. Det sägs särskilt att bestämmelsen syftar till att skydda handlingar med sekretesskyddade uppgifter från dem ”som inte har legitim anledning att ta del av handlingen i sin tjänsteutövning”.

Ur arbetssynpunkt anser länsstyrelsen att det inte är nödvändigt att alla som arbetar på Dammsdal har möjlighet att läsa om alla elever. Det dokumentationssystem som finns bedöms därför inte uppfylla Sekretesslagens bestämmelser.

Eftersom det inte går att låsa texten i den dokumentation som finns om eleverna så finns möjligheten att ändra i de anteckningar som gjorts. Detta bedöms vara synnerligen olämpligt och är oförenligt med gällande regler kring dokumentation.

REGLER

Det finns vissa generella regler på Dammsdal som t.ex. är rökning endast tillåtet utomhus, Internet är avstängt mellan 23.00 – 14.30. Ingen får vara ute längre än till en viss tid.

Det är inte tillåtet att titta på våld/porr filmer. Det är förbjudet att använda droger/alkohol. Det finns vissa regler som är individuella för varje elevhem som t.ex. mat och sovtider, låsta dörrar och telefonregler.

Ibland skriver personalen kontrakt med varje elev när det gäller regler, det räcker inte med att få sina regler muntligt utan det måste även vara skriftligt.

LÄNSSTYRELSEN BEDÖMNING/KOMMENTARER

Även om Dammsdal har regler som ska följas så förefaller de att tillämpas olika.

Ungdomar som fyllt 18 år kan själva hyra filmer med våld eller porrinslag och kan titta på dessa filmer på sin egen TV på sitt rum. Även dataspel kan innehålla inslag av våld och porr och eftersom de flesta ungdomar har en egen dator på sitt rum har inte personalen som är ensam nattetid full koll på varje ungdom gör på sitt rum.

Även föräldrar har uttryckt oro över att vissa saker egentligen inte är tillåtet på Dammsdal men på ett eller annat sätt "blir det tillåtet". T.ex. att uttrycka rasistiska åsikter, hitlersympatier etc. är egentligen inte tillåtet men blir av någon anledning tillåtet.

Länsstyrelsen är av den åsikten att en diskussion bör föras om vilka regler som egentligen gäller, vad händer om någon bryter mot dessa regler samt hur man skall arbeta förebyggande kring rasism etc.

ÖVRIGT

Jämställdhet

I "Systematisk arbetsmiljö" finns en jämställdhetsplan för Dammsdal.

Det har inte varit någon speciell utbildning när det gäller jämställdhet men i utbildningen "Gemensam värdegrund" ingår jämställdhet som ett tema.

Det är ungefär lika många män som kvinnor som arbetar på Dammsdal, vilket ses som en fördel i själva arbetet med ungdomarna.

Utskrivning

Det har framkommit, både i samtal med föräldrar och socialtjänst, att det i en del fall funnits brister i samband med utskrivning från Dammsdal. Länsstyrelsen vill här framhålla vikten av att varje enskild ungdom får ett bra avslut på sin vistelse på Dammsdal, oavsett vad orsaken är att ungdomen flyttar. Särskilt viktigt är detta, enligt Länsstyrelsen, då flytten beror på dramatiska händelser.